

Laila eli Kuvaelmia Ruijan rannoilta

Pages: 190

Publisher: HardPress (June 23, 2016)

Format: pdf, epub

Language: English

[[DOWNLOAD FULL EBOOK PDF](#)]

Kirj. J. A. FRIIS

Suomennos norjankielestä.

G. W. Edlund, Helsinki, 1883. SISÄLLYS:

I. Tyhjä kätkyt

II. Jaampa sutta hiihtämässä

III. Lapsi ja Lappalainen

IV. Suomalaisia. Poro. Majanmuutto

V. Runne ja Ranne

VI. Joulunaatto

VII. Rutto

VIII. Mellet ja Laila koulussa

IX. Markkinat Karasjoella

X. Kesällä

XI. Häät

XII. Jaampan viimeinen retki I.

Tyhjä kätkyt.

Kaukana pohjois-Ruijassa ja syvällä sydänmaassa on pieni maakylä nimeltä Karasjok. Kylä on saanut nimensä joesta, joka juoksee sen ohitse. Joen nimi on myös Karasjok, eli suomeksi "väkevä virta."

Tasangolla, jonka halki virta juoksee, seisoo pieni puukirkko ja sen ympärillä asuu muutamia lappalaisperheitä. Seutu on kesäiseen aikaan sangen kaunis; tasangolla kasvaa rehoittavaa ruohoa ja harjanteilla kaunista petäjikköä.

Nykyjään asuu seudulla pappi, mutta viime vuosisadalla, jolloin tässä kerrotut seikat tapahtuivat, tuli pappi sinne vaan pari kertaa vuodessa, ja paitsi Lappalaisia asui siellä silloin vaan norjalainen nimismies ja kauppias. Kauppiaan nimi oli Lind. Hän oli vaimoneen eräänä kesänä saapunut paikkakunnalle meren rannikolta, tuoden mukanaan kaikenlaisia tavaroita, joilla rupesi harjoittamaan kauppaa Lappalaisten kesken.

Muuten ei kukaan tiennyt sen enempää kauppiasta ja hänen vaimostaan. He olivat molemmat nuoria ja tullessaan ilman perillisittä, mutta vuoden kuluttua lisääntyi perhe pienellä tyttärellä, ja odottamatta, kunnes seudulle saapuisi pappi, joka lapsen olisi kastanut, päättivät he lähteä lapsen kanssa Koutokeinoon, toiseen samankaltaiseen kylään keskellä sydänmaata, jossa myös oli kirkko ja jossa silloin asui pappi vuoden umpeensa. Molempien kylien väliä on noin 15 penikuormaa. Kesällä täytyy kulkea jalkaisin, vaan talvella voi käyttää poroa ja saattaa silloin kulkea matkan kahdessa päivässä.

Monta vuotta sitten seiso i kauppias Lindin talon edustalla Karasjoella 5 poroa, valjastettuna kukin pulkkansa eteen.

Kauppiaan renki Lars, eli kuten Lappalaiset sanovat, Lassi, sovitteli paraillaan yhteen rekeen padan, vähän jäätynyttä poronlihaa ja yhtä toista muuta, josta saattoi huomata että joku aikoi pitemmälle matkalle.

Kaikki porot olivat suuria, kauniita eläviä. Yksi poro oli aivan valkoinen, joka on varsin harvinainen väri, toinen oli kirjava; muilla oli tavallinen tuhkaharmaa väri, ja kaikilla oli suuret monihaaraiset sarvet.

Ne kuuluivat kaikki kauppiaalle ja hän se olikin, joka nyt vaimoneen joulunaattona aikoi matkustaa Koutokeinoon, saadakseen pienen neljännesvuotiaan tyttärensä kastetuksi.

Kauppiaan porot, erittäinkin lumivalkoinen, jolla vaimon tuli ajaa, olivat varustetut komeilla valjailla, vyö kaulassa ja vyötäisillä, koristettuna punaisilla ompeluksilla, tupsuilla, hopealangoilla ja monilla pienillä kulkusilla. Lappalaisten komeuteen kuuluu näet, sekin, että vaimo tahi rikas tyttö tulee kirkolle ajaen kauniilla, valkoisella porolla ja puettuna itse valkoiseen turkkiin, joka on koristettu kaikenlaisilla punaisilla ompeluksilla. Porot olivat luultavasti kauan seisoneet sidottuina, sillä ne eivät syöneet eteen pantua jäkälää, vaan olivat hyvin rauhattomia; kaapivat jaloillaan maata, kieputtivat sarviaan ja nykivät mursunnahkaista hihnaa, joka riimun tapaisesti oli sidottu päähän.

Ne olivat nähtävästi hyvin nureissaan vankeudestaan ja tahtoivat mielellään päästä vapauteen, joten se, jonka tuli ajaa, saattoi olla varma siitä, että ensimmäinen neljännes matkasta oli menevä huikeassa vauhdissa.

Talon arkihuoneessa istui nuori vaimo lapsi sylissään, ja hänen edessään järjesteli eräs lappalaistyttö erityisiä esineitä "komsaan" eli lappalaiskätkyeesen, tuommoiseen laitokseen, joka tuhatvuotisen kokemuksen jälkeen on tehty niin tarkoituksen-mukaiseksi kuin mahdollista semmoisille retkille, joita näissä seuduin talvella tehdään, usein ankarassa pakkasessa, lumituiskussa ja teittömissä erämaissa.

Semmoinen kätkyt on koverrettu puusta; toisessa päässä on kupukatto, jonka alla lapsenpää lepää, ja kupukatosta jalkapuoleen käy vahvat nuorat eli siteet, jotka muodostavat tiheän ristikon

lapsen yli. Siteiden päälle voi taasen levittää vaipan eli jotakin muuta, joten lapsi voi levätä täydelleen suojattuna ja kumminkin esteettömästi hengittää ilmaa, kätkeyeen toisesta päästä toiseen käy vahva nuora, jonka avulla sen voi kantaa selässään eli ripustaa puuhun ja panna heiluvaan liikkeeseen. Se voi pudota ja kieriä maassa sekä kestää kolmenkymmenen asteen kylmyyttä, ilman että lapsi kärsii mitään vahinkoa.

Kupukaton eli holvin etukaareen lapsen pään päällä ripustetaan tavallisesti lasihelmiä, renkaita tahi muuta helisevää, jolla pienokainen voi leikkiä. Muinoin ripustettiin poikalapsen kätkeyeen jousi, nuoli ja keihäs pienennetyssä muodossa merkiksi, että hänestä oli tuleva voimakas metsästäjä. Tyttölapsen kätkeyeen ripustettiin riekon siivet, jalat ja nokka osoitteeksi, että hänestä oli tuleva yhtä "siisti, ripeä ja soma" kuin riekkokin oli.

"Tiedätkö nyt varmaan, Magga, että sammaleet, jotka panit kätkeyeen, ovat kuivia?" kysyi äiti lappalaistyöltä.

"Sen tiedän," vastasi tämä, ne ovat niin kuivia, niin kuivia ja hienoja, ett'ei sen parempia löydy koko Diljetunturilla."

"Ja pienet porovasikan nahat, onko sinulla ne?"

"Tässä on neljä poronvasikan nahkaa, tässä on höyhentyyny pään alle ja tässä on jalkapussi j.n.e."

"Luulen että Maria nukkuu," lausui äiti; "nyt on paras toimittaa hänet kätkeyeen." Henkäystään pidättäen hän painoi suudelman lapsen otsalle ja antoi sen tytölle, joka paremmin ymmärsi asettaa sitä kätkeyeen. "Saanko minäkin suudella lasta?" kysyi lappalaistyttö.

"Aivan kernaasti sen saat tehdä, Magga," vastasi äiti, "sinä et suo

Marialle etkä minulle mitään pahaakaan, mutta älä vaan herätä häntä."

Kaikella huolella lapsi nyt pantiin kätkeyeen ja äiti rauhoittui johonkin määrin Koutokeinon matkalle lähtiessään.

Samassa tuli kauppias huoneeseen ilmoittaen, että kaikki oli valmiina lähtöön.

Ilma oli kylmä mutta kaunis heidän astuessaan ulos asettuakseen rekiin, ja rekikeli oli oivallinen, eli toisin sanoin, oli vähän nuorta lunta kovan hangen päällä. Oli juuri semmoinen keli, jolloin poro juoksee paraten, kun se juostessaan silloin tällöin saa siepata suun täydeltä lunta jäähdyttääkseen kieltänsä ja sammuttaakseen janoansa.

"Onko nyt kukin paikallaan reessä ja ohjakset kädessä?" kysyy Lappalainen, jonka ajaa edellä ja jota kaikki muut porot sidottuina peräksyttäisin seuraavat.

"Nyt heitän irti!" huutaa hän, heittäytyy rekeen, ja äkkinäisellä tempauksella lähtee "raide" [1] eteenpäin, niin että lumi elukoiden sorkista tupruaa korkealle ajajien päälle.

Etunenässä ajaa Lappalainen, sitten kauppias, sen jälkeen hänen puolisonsa, sitten lappalaistyttö lapsi sylissä ja hänen takanaan välillinen eli varaporo ilman reettä. Pitimmällä matkalla nimittäin eli siinä, missä maa on hyvin mäkiä, kuletetaan tavallisesti semmoinen poro mukana. Sillä jyrkänteitä alas kulkiessa viimeinen poro, jolla ei ole rekeä kintereillä, pysähtyy ehdottomasti eli pitää vastaan, josta vauhti hiljenee ja käy turvallisemmaksi edellä ajaville.

Voipi myös sattua vahinko jollekin porolle ja silloin voi turvata varaporoon. Onpa niinkin sattunut, että on jouduttu niin etäälle ihmisasunnosta, jotta eväs on loppunut ja on täytynyt teurastaa varaporo.

Muutamia tunteja myöhemmin näemme matkustajien hiljaista vauhtia kulkevan pitkin lumikenttää, revontulten kaarenmoisesti säihkyessä ikäänkuin kunniahosteena heidän päänsä päällä. Revontulten hohde on niin kirkas, että selvään luulee kuulevansa suhisevan ja räiskyvän äänen samalla, kun ne taivaanrannasta toiseen sinkahuttelevat terävähuippuisia ja punaisenkeltaisia kieliään. Revontulet ynnä tähtien valo taivaan sinikannelta vaikuttavat, että on melkein yhtä valoisata kuin päivällä.

Porot ovat nyt vähitellen juosseet intonsa uuvuksiin, ja ne irroitetaan sen vuoksi nuorasta, joten kukin matkustaja ajaa erikseen. Sillä ei ainoastaan Lappalainen ja lappalaistyttö vaan myös kauppias ja hänen puolisonsa ovat tottuneita porolla ajamaan.

Heidän aikomuksensa on saapua yöksi majalle, joka matkustajia varten on rakennettu tien oheen; tällaiset majat ovat Ruijassa toisinaan niin etäällä toisistaan, jotta ei päivässä ennätä yhdestä toiseen. Toisinaan, kun ei semmoiselle majalle ennätä, täytyy viettää yö tunturilla. Silloin kaivetaan kuoppa lumeen, asetetaan poronahka alle, toinen päälle, kaadetaan viimein reki kumon päällimmäiseksi, ja ellei pakkanen ja tuisku ole varsin ankara, saattaa siinä maata joksenkin levollisesti ja nukkua yhtä makeasti kuin huoneessakin. Ajaessaan Lappalainen huvikseen on toisinaan reessä polvillaan, toisinaan seisoallaan ja kaikenmoisisa asennoissa. Muilla sitä vastoin on täysi työ pysytelläkseen reessä. Tyttö, jolla on lapsi sylissään, ajaakin niin varovaisesti kuin mahdollista, varsinkin kun tie kääntyy alas rotkoon ja siitä joelle, jonka jäätä tahi rantaa myöten ajetaan pitkän matkaa. Toisin paikoin on virta niin väkevä ja koskinen, ett'ei se voi jäätyä. Silloin täytyy kulkea joen rantaäyräitä myöten ja tässä tarvitaan taitoa pysyäkseen tasapainossa ja istuallaan reessä, joka poron useinkin vallattomasti ja huimapäisesti hypähdellessä helposti sattuu kiviin ja kantoihin, tahi luisuu pitkin kaljameita. Kuljettuaan 5-6 tuntia Lappalainen pysähtyy levähtääkseen paikalla, jossa näkyy olevan jäkälää poroille. Päästyään valjaista porot heti alkavat kaapia pois lunta etujaloillaan päästäkseen jäkälään käsiksi. Sitten Lappalainen virittää tulen, panee padan tulelle ja täyttää sen lumella saadakseen keittämiseen tarpeellisen veden.

Mutta olihan kauppiaan puolison myös pidettävä huoli siitä, että pikku Mariakin saisi jotakin ravintoa, ja hän käski sen vuoksi Maggan nostamaan lapsen kätkeyestä.

"Otetaanko lapsi kätkeyestä tällaisessa pakkasessa", huudahti tyttö, "ei, se ei käy laatuun, paleltuisihan se."

"Niin, mutta mitä pitää minun tekemän?" kysyi äiti.

"Sinun pitää tekemän niinkuin lappalaisvaimot tekevät."

"No, kuinka he sitten tekevät?"

"Lappalaisvaimo laskeutuu polvilleen lumeen kätkeyeen viereen, kumartuu lapsen yli ja imettää sitä kätkeyssä."

Samaten nytkin tehtiin, ja pari tuntia levättyään lähti matkue taas liikkeelle ja ajoi eteenpäin.

Vähän matkan päässä nousee matkaajien edessä ikäänkuin valkoisia savupilviä joesta. Tässä on siis koski, joka on kierrettävä. Lappalainen pysähtyy ja sitoessaan porot yhteen hän lausuu:

"Tässä on meidän meneminen maalle kosken äyräälle, katsokaa nyt eteenne, mäki on jäinen, ja jos

vaan putoaa reestä, saattaa helposti vieriä koskeen."

"Magga kulta," huusi äiti, "pidä huolta Mariasta."

Viimeisen puolen tunnin kuluessa on Lappalainen heittänyt pois rekitemppunsa; hän on ollut ääneti ja ajanut tavattoman rajusti.

"Onko siellä jotakin tiellä, Lassi!" kysyi kauppias.

"Ei ole," vastasi Lappalainen omalla kielellään, jota kauppias myös taisi, "vaan etkö ole huomannut, että tässä on tuoreita suden jälkiä? Parasta lienee, ett'et hiisku vaimollesi mitään, jott'ei hän säikähtyisi. Ehkä saavumme majalle tapaamatta susia tahi ilman että ne saavat meistä vihiä. Ei ole enään kuin puoli penikuormaa jälellä ja ole huoletti —" vaan ennenkuin hän ennätti jatkaa, hyppäsi hänen poronsa äkkiä ja niin rajusti syrjään, että hän milt'ei oli pudota reestä.

Susiparvi tuli juosten heitä vastaan ja valkoinen vaahto valui niiden veripunaisesta kidasta.

Porot karkasivat eteenpäin huimaa vauhtia. Ei mikään käsi pystynyt heitä hillitsemään. Jokaisella oli kyllin tekemistä pystytelläkseen reessä ja suojellakseen itseään täräyksistä ja kaatumasta.

"Magga, Magga, pidä huolta lapsesta, pidä huolta Mariasta!" kuului äidin ääni.

Kukkulata kohti lensivät porot, vaan hädässään kompastuivat kantoihin, jotta nuora, jolla ne olivat yhdistetyt, katkesi. Huimassa vauhdissa ne sitten kiitivät kukin eri haaralle, ja lunta tuprusi niin vasten silmiä, jotta oli mahdoton nähdä eteensä. Vielä rajummin ne lensivät eteenpäin päästyään kukkulalle ja nähdessään susilauman takanaan. Viimeisessä törmänteessä tyttö kellahti semmoista vauhtia erästä kantoa vastaan, jotta sekä hän että lapsi sinkosivat reestä. Poro veti yhä perässään tyttöä, joka oli sitonut ohjaksen käsiranteesensa, vaan lapsi kätkyessään vieräi aina vaan alemmas. Toisinaan oli kätkyt pysähtymäisillään johonkin kuiluun, vaan luisui taas alaspäin, kiihtyi vauhdissaan ja pysähtyi lopullisesti eräälle jäälohkareelle, joka hiljalleen kulki virran mukana pitkin rantaa.

Sillä välin porot yhä kiitivät pitkin tasankoa, ja tyttö oli puolipyöröksissä viruessaan susien takaa ajamana toisesta kädestään ohjaksissa. Vihdoin hän sai kätensä irroitetuksi ja poro kiiti nyt eteenpäin tyhjällä reellä, katkaisi pian vetonuoransa ja lensi sitten vielä tulisemmasti eteenpäin sudet kantapäillään.

Tämä seikka oli toisien pelastus, sillä sudet ahdistivat nyt irtonaista poroa, ja arvattavasti saavuttivat sen pianikin ahmien suuhunsa sen lämmintä verta.

Vasta usean virstan päässä Lappalainen sai poronsa suurella vaivalla pysähtymään. Kauppias puolisonen ei myöskään ollut kaukana ja vaara oli hetkeksi ohitse, mutta missä oli tyttö ja lapsi?

Ilta oli jo käynyt sekä pimeäksi että pilviseksi, joten ei voinut nähdä kauas eteensä. He odottivat sen vuoksi hetkisen voidakseen nähdä eli kuulla tytön tulevan. "Me emme ole kaukana majasta," lausui Lappalainen, "meidän täytyy ensin ajaa sinne. Minä palaan sitten takasin, jos vaan saan poron kulkemaan sinnepäin uudelleen."

"Minä seuraan sinua Lassi," lausui äiti.

"Siitä ei ole apua," vastasi Lappalainen, "sinä et saa poroasi palaamaan sinne, kentiesi en minäkään poroani."

from soires musicales Laila eli kuvaelmia ruijan rannoilta. Cytology and Write your way to success Ebooks - æµ•è§^æ-†æ;£, Abdallah eli nelilehtinen apila : Arabialainen kertomus [electronic... æµ•è§^æ-†æ;£, Laila eli Kuvaelmia Ruijan rannoilta [electronic resource] J. A. Friis

Relevant Books

[[DOWNLOAD](#)] - Keto Diet Instant Pot Cookbook: 550 Easy and Delicious Ketogenic Instant Pot Recipes for Fast and Healthy Meals - That Saves Your Precious Time

[[DOWNLOAD](#)] - Download Free You Ain't Right pdf

[[DOWNLOAD](#)] - Download Free The Hard Truth Issue 03

[[DOWNLOAD](#)] - Read A Women's Guide: Single, Relationships, Marriage & Motherhood

[[DOWNLOAD](#)] - Book Created for Community: Connecting Christian Belief with Christian Living
